

Bàn luận phương hướng nâng cao chất lượng Giáo dục Quốc phòng toàn diện cho sinh viên, học viên cấp đại học

Nguyễn Mạnh Quang*

* ThS. Khoa Quân sự, Võ thuật, Thể dục Thể thao - Học viện An ninh Nhân dân

Received: 6/02/2024; Accepted: 15/02/2024; Published: 19/02/2024

Abstract: *The highest goal of the Vietnamese Education Industry is to educate the future generation of the country's owners to be highly aware, highly qualified, full of moral qualities and national cultural qualities, and have a sense of preservation. protect and build the nation. As an indispensable part of higher education, national defense education in universities focuses on fostering comprehensive national defense qualities for students and trainees, that is, fostering human ethics, fostering Those who inherit the socialist cause are fully developed morally, intellectually, physically, have awareness and desire to rise towards socialist modernization.*

Keywords: *Defense Education; University; moral improvement; nurturing human qualities.*

1. Đặt vấn đề

Các trường đại học là đơn vị giáo dục chủ yếu để đất nước bồi dưỡng nhân tài trình độ cao cần thiết cho việc phát triển đất nước theo hướng hiện đại hóa, công nghiệp hóa, hội nhập với thế giới. Trong đó, Giáo dục Quốc phòng (GDQP) là một bộ phận không thể thiếu của giáo dục đại học, luôn cùng với sự phát triển của nền giáo dục đại học và phụ trách công tác giáo dục các giá trị quốc phòng an ninh và nhận thức chính trị cho các thế hệ sinh viên (SV), chủ nhân tương lai của đất nước. Đảng Cộng sản, Chính phủ Việt Nam luôn chú trọng giáo dục, xác định nhiệm vụ cơ bản của giáo dục là trau dồi đạo đức và trau dồi con người. Con đường giáo dục đại học ngày nay phải là sự kết hợp con đường giáo dục đạo đức, giáo dục trí tuệ, giáo dục thể chất và giáo dục thẩm mỹ. Để thực hiện đầy đủ các nhiệm vụ cơ bản là rèn luyện đạo đức, tu dưỡng con người, có thể nâng cao thông qua nhiều biện pháp, trong đó nâng cao chất lượng GDQP toàn diện cho SV được xác định là phương hướng phù hợp. Có thể nói, GDQP ở các trường đại học là một bộ phận không thể thiếu và quan trọng để thực hiện mục tiêu giáo dục đại học bằng việc “tu dưỡng nhân cách đạo đức” phù hợp với mục tiêu Xã hội Chủ nghĩa của nước ta.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu được thực hiện thông qua phương pháp nghiên cứu lý thuyết, cách tiếp cận vấn đề cơ bản là tổng hợp và phân tích lý luận, thông qua đó hình thành các luận điểm khoa học của vấn đề nghiên cứu. Các tài liệu nghiên cứu được lựa chọn từ nhiều

nguồn trong và ngoài nước. Các tài liệu trong nước được ưu tiên sử dụng từ hệ thống vjoi.info.vn. Các tài liệu quốc tế được lấy từ hệ thống tìm kiếm google với các từ khóa chủ đạo gồm: “Defense Education”, “University”, “moral improvement”, “nurturing human qualities”,...

2.2. Vị trí của GDQP trong giáo dục chính trị, tư tưởng ở các trường đại học

Các kế hoạch phát triển ngành Giáo dục Việt Nam luôn xác định, để thực hiện đầy đủ nhiệm vụ cơ bản là rèn luyện đạo đức, tu dưỡng con người, trước tiên cần phải nâng cao chuẩn mực tư tưởng, đạo đức của học sinh, SV và nỗ lực tăng cường giáo dục lòng yêu nước. Phải kiên trì đoàn kết lòng yêu nước, yêu Đảng, yêu Chủ nghĩa Xã hội, đổi mới hình thức, phương pháp, tăng cường lòng ghép một cách hữu cơ các giá trị giáo dục, giáo dưỡng lòng yêu nước vào mọi mặt giáo dục, tiến hành đổi mới xây dựng và giảng dạy theo hướng tích cực, phù hợp trong toàn bộ quá trình giáo dục quốc dân.

Xét về nội dung GDQP cấp đại học, nội dung mục tiêu Quốc phòng An ninh của Đảng và Nhà nước Việt Nam đều hướng theo chủ nghĩa Mác. Trong đó, nội dung quan trọng của hệ thống lý luận quân sự, nội dung GDQP bao gồm giáo dục về lịch sử quốc phòng của nước ta, quy chế quốc phòng, xây dựng quốc phòng, lực lượng vũ trang nước ta,..., thuộc phạm trù giáo dục lòng yêu nước và chủ nghĩa tập thể. Ví dụ, trong lịch sử và văn hóa Việt Nam, thực tiễn quân sự phong phú, nhiều nhà chiến lược quân sự kiệt xuất và một số lượng lớn quan điểm của tổ tiên về chiến tranh bảo vệ đất nước, tư tưởng chiến lược và chiến

thuật trong sách quân sự và kinh điển quân sự đã tạo nên nền quân sự phong phú và đầy màu sắc văn hóa vệ quốc anh hùng Việt Nam. Những điều đó cũng đủ khơi dậy niềm tự hào dân tộc của chúng ta. Việc rèn luyện kỹ năng quân sự cũng có thể nuôi dưỡng tinh thần làm việc chăm chỉ của SV và hình thành các quan niệm lao động đúng đắn. Mục đích trực tiếp của GDQP là nâng cao nhận thức về quốc phòng của công dân và nâng cao quan niệm về quốc phòng của họ. Cốt lõi của ý thức bảo vệ đất nước là tinh thần yêu nước. Mục tiêu của GDQP cấp đại học cũng như nhau, đó là giúp SV nắm vững các lý thuyết cơ bản và kỹ năng quân sự thông qua giảng dạy quân sự, nâng cao khái niệm về nhận thức, củng cố các khái niệm về quốc phòng và an ninh quốc gia. Đồng thời giáo dục chủ nghĩa yêu nước và chủ nghĩa tập thể, tăng cường kỷ luật tổ chức và nâng cao chất lượng học tập tổng thể của SV. Có thể nói, GDQP ở các trường đại học có chức năng giáo dục đạo đức mạnh mẽ, thông qua GDQP có thể rèn luyện cho SV hình thành quan điểm đúng đắn về đất nước, dân tộc, tôn giáo, lịch sử, văn hóa, nâng cao ý thức về giá trị nhận thức bản thân, bản sắc, phẩm giá và phẩm giá của dân tộc Việt Nam.

2.3. Vai trò của GDQP trong việc nâng cao chất lượng toàn diện cho SV đại học

GDQP ở các trường đại học là một bộ phận thiết yếu của giáo dục đại học. Từ góc độ hình thức và nội dung GDQP ở các trường đại học, GDQP có thể thực hiện chức năng giáo dục đạo đức, giáo dục trí tuệ, thể thao, giáo dục thẩm mỹ, thúc đẩy sự phát triển toàn diện của SV.

2.3.1. GDQP có tác dụng bồi dưỡng năng lực sáng tạo, năng lực thực hành của SV

Uơm mầm nhân tài là giải pháp lâu dài cho sự phát triển của đất nước. Lồng ghép GDQP vào giáo dục quốc dân để bồi dưỡng nhân tài cần thiết cho đất nước. Một ví dụ thực tế minh chứng cho thấy, sự nhàn mạnh của nước Mỹ đối với GDQP đã được phản ánh ngay từ khi Đạo luật GDQP được Quốc hội Mỹ thông qua vào tháng 8 năm 1958. Đạo luật này chiếm một vị trí cực kỳ quan trọng và có ý nghĩa sâu rộng đối với nền GDQP của nước Mỹ, đồng thời cũng được chứng minh có ý nghĩa thực tiễn rõ ràng đối với chế độ chính trị và kinh tế Mỹ. Kể từ đó, Hoa Kỳ coi Đạo luật GDQP là một dạng Văn bản Hiến pháp của giáo dục quốc gia Mỹ.

Kế hoạch phát triển Ngành Giáo dục Việt Nam luôn hướng đến mục tiêu thực hiện đầy đủ nhiệm vụ cơ bản là trau dồi tư cách đạo đức và nuôi dưỡng

tinh thần và khả năng đổi mới và khởi nghiệp của SV, đồng thời tăng cường khả năng thực hành của SV. Đồng thời làm rõ, sâu sắc trọng tâm của công tác giáo dục trí tuệ. GDQP ở các trường đại học có vai trò quan trọng trong việc phát huy trọng tâm này. GDQP phụ thuộc vào cả Giáo dục và Quốc phòng, xét về mặt liên kết môn học là một ngành được hình thành giao thoa giữa khoa học Quân sự và sư phạm nên thuộc khoa học Giáo dục và phải tuân theo quy luật Giáo dục. Nội dung giáo dục của GDQP chủ yếu dựa vào là khoa học Quân sự. Khoa học Quân sự hiện đại là môn học toàn diện, có phạm vi rộng và nội dung phong phú. Sự đối đầu, tàn khốc và phức tạp của đấu tranh quân sự đã làm nảy sinh những nét sáng tạo của tư duy quân sự. Đây là cái gọi là “trận chiến thắng lợi không thể đảo ngược”. Tư duy sáng tạo là nguồn gốc và động lực của ý thức và khả năng đổi mới. Nội dung chính của GDQP ở các trường đại học thông thường là giảng dạy lý thuyết quân sự, tuy là một khóa học nhưng nó bao gồm lịch sử quốc phòng, tư tưởng quân sự, môi trường chiến lược quốc tế, công nghệ quân sự cao, chiến tranh thông tin,..., bao gồm tất cả các khía cạnh quan trọng của khoa học Quân sự. Học những nội dung này không chỉ giúp SV mở rộng tầm nhìn, mở rộng kiến thức mà còn giúp SV phá vỡ tư duy học tập chuyên ngành, mở rộng không gian tư duy, nâng cao hơn nữa khả năng sáng tạo và tư duy toàn diện, thúc đẩy phát triển nhận thức, trí tuệ.

2.3.2. GDQP có tác dụng rèn luyện thể lực cho SV

Kế hoạch phát triển giáo dục ở nước ta đề ra thực hiện đầy đủ nhiệm vụ cơ bản là rèn luyện đạo đức, tu dưỡng con người, rèn luyện thể chất cho SV. Các hình thức GDQP chủ yếu ở các trường đại học bao gồm giảng dạy lý thuyết và huấn luyện kỹ năng quân sự. Huấn luyện kỹ năng quân sự bao gồm giáo dục về các quy định, kiến thức và kỹ năng bắn súng nhỏ, chiến thuật, địa hình quân sự và huấn luyện toàn diện, cũng như huấn luyện mở rộng ngoài huấn luyện kỹ năng quân sự, như định hướng quân sự,... Những nội dung này không chỉ có chức năng rèn luyện thể lực, kỹ năng thể thao mạnh mẽ mà các quy định về chất lượng giáo dục, tiêu chuẩn đào tạo huấn luyện kỹ năng quân sự cũng phải căn cứ vào yêu cầu khách quan của chiến tranh nếu không đạt tiêu chuẩn yêu cầu chất lượng thể lực cơ bản của chiến đấu. Chiến đấu thực tế, chúng sẽ không được sử dụng trên chiến trường, phải trả giá bằng sự đổ máu và hy sinh, vì vậy loại hình huấn luyện này rất bắt buộc. Sự ép buộc này cho phép SV được rèn luyện trong những điều

kiện rất khó khăn, rèn luyện một cách hiệu quả ý chí bất khuất, tinh kiên trì và tinh thần làm việc chăm chỉ. Vì vậy, việc tập luyện trườn, bò, lăn, chạy,... trong quá trình huấn luyện quân sự không chỉ giúp SV nắm vững các kỹ năng quân sự cơ bản mà còn mở rộng các hình thức và không gian, có lợi và tăng cường thể chất cho SV.

2.3.3. GDQP có thể nâng cao hiệu quả thành tích học tập văn hóa của SV

Các kế hoạch phát triển giáo dục ở nước ta đề ra luôn hướng đến việc thực hiện đầy đủ nhiệm vụ cơ bản là rèn luyện đạo đức, tu dưỡng con người, nâng cao thành tích học tập văn hóa nói chung của học sinh, SV. Tuân thủ việc giáo dục con người mới đảm bảo có nhận thức thẩm mỹ và văn hóa. Giáo dục con người có thẩm mỹ là “giáo dục nhận thức cái đẹp” hay “giáo dục thẩm mỹ”. Giáo dục thẩm mỹ ở các trường đại học chủ yếu là rèn luyện năng lực thẩm mỹ và khả năng thể hiện cái đẹp của SV. Những hàng dài huấn luyện quân sự, huấn luyện bắn súng, mọi yêu cầu hành động, không khí doanh trại quân sự với những bài hát quân đội ồn ào đều mang đầy vẻ đẹp nam tính. SV tiếp nhận huấn luyện quân sự phải mặc đồng phục, quân phục màu xanh có vẻ đẹp sống động đặc trưng, màu xanh quốc phòng là màu của tuổi trẻ, là biểu tượng của hòa bình, quân phục mang lại cho con người vẻ đẹp trẻ năng động, khỏe khắn. Sự thống nhất về màu sắc, phong cách, nội bộ thể hiện sự hài hòa cao độ giữa các quân nhân, cũng bao hàm vẻ uy nghiêm, bất khuất, từ đó giúp học sinh cảm nhận được vẻ đẹp của quân đội thúc đẩy khả năng cảm nhận cái đẹp - tính thẩm mỹ của SV.

Làm người có văn hóa có nghĩa là dùng nền văn hóa ưu tú để tác động và định hình con người. Các hoạt động giáo dục cần luôn phải cố gắng tận dụng tối đa các nguồn tài nguyên văn hóa khác nhau như thư viện, bảo tàng và trung tâm văn hóa để thực hiện rộng rãi việc giáo dục về văn hóa truyền thống ưu tú, văn hóa cách mạng và nền văn hóa đặc sắc của dân tộc Việt Nam, văn hóa Xã hội Chủ nghĩa, đồng thời bồi dưỡng bản sắc văn hóa, dân tộc cho SV. Tăng cường giáo dục đa văn hóa và giáo dục hiểu biết quốc tế, nâng cao kỹ năng giao tiếp đa văn hóa. Trong giảng dạy lý luận GDQP ở các trường đại học, lịch sử quốc phòng từ cổ đại đến hiện đại, sự phát triển và biến động của chiến tranh, những thành tựu xây dựng quốc phòng kể từ khi độc lập, sự phát triển của lực lượng vũ trang quốc gia,..., những nội dung này lý giải nền văn hóa truyền thống ưu tú của dân tộc Việt Nam dưới những góc độ khác nhau.

2.3.4. GDQP góp phần nâng cao chất lượng quốc phòng toàn diện

Mục tiêu mở cho việc phát triển ngành giáo dục Việt Nam cũng hướng đến việc xây dựng con người liêm chính về đạo đức, tích hợp GDQP vào hệ thống giáo dục quốc dân, phát huy toàn diện chức năng giáo dục của giáo dục quốc phòng, nâng cao chất lượng quốc phòng toàn diện của SV, làm phong phú thêm giáo dục an ninh, quốc phòng trong các nhà trường. Tăng cường giảng dạy lý thuyết GDQP ở các trường đại học, tăng cường rèn luyện kỹ năng quân sự cho học sinh ở các cấp học, mở rộng chức năng giáo dục toàn diện về huấn luyện quân sự cho SV, nâng cao nhận thức quốc phòng và hiểu biết quân sự của thanh niên nói chung.

3. Kết luận

GDQP là hoạt động xã hội do nhà nước thực hiện nhằm nâng cao nhận thức về quốc phòng của công dân, nâng cao năng lực hành vi quốc phòng của công dân, là một bộ phận quan trọng của xây dựng quốc phòng và giáo dục quốc phòng. Mục đích chính của GDQP ở các trường đại học thông thường là nâng cao nhận thức về quốc phòng, kỹ năng quân sự, nâng cao chất lượng quốc phòng toàn diện của SV thông qua giảng dạy lý thuyết quân sự, huấn luyện kỹ năng quân sự, cũng như ngoại khóa (trại hè quân đội, thể thao mở rộng, thi kiến thức quốc phòng,...). GDQP là một bộ phận không thể thiếu của lực lượng dự bị quốc phòng, dù được bổ sung vào lực lượng tại ngũ hay được đưa vào các tổ chức dự bị và dân quân trong tương lai đều có thể cải thiện, nâng cao chất lượng tổng thể của lực lượng vũ trang nước ta.

Tài liệu tham khảo

- Hà Văn Công (2006), *Một số giải pháp nâng cao chất lượng giảng dạy GDQP trong các trường đại học, cao đẳng, Đề tài nghiên cứu cấp Bộ B 2004 - 80 - 09*, Hà Nội
- Đại học Quốc gia Hà Nội (1996), *Nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên phục vụ sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước*, Hà Nội.
- Nguyễn Văn Huệ (2003), *Những giải pháp phát triển đội ngũ giáo viên GDQP, Đề tài nghiên cứu cấp Bộ mã số B.2001-52-17*, Hà Nội.
- LawNet (truy cập ngày 2 tháng 2 năm 2024). What are the characteristics of the national defense and security education in Vietnam? <https://lawnet.vn/ngan-hang-phap-luat/en/tu-van-phap-luat/giao-duc/what-are-the-characteristics-of-the-national-defense-and-security-education-in-vietnam-390533>.